

Risk Almayı Sevenler Yaşamdan Daha Hoşnut

Uzun boylular, kısa boylulara kıyasla risk almaya daha eğilimli; kadınlar, erkeklere oranla daha dikkatli; risk alma eğilimi yaşla birlikte belirgin biçimde azalıyor. Bunlar Almanya İş Araştırmaları Enstitüsü (IZA), Bonn Üniversitesi ve Alman Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü (DIW) araştırmacılarınca ortaklaşa yürütülen bir çalışmanın bulguları. Araştırmacılar, ülkenin her tarafından seçilmiş 20.000 kişiyle yaptıkları söyleşilerin ortaya koyduğu verileri deneylerle de doğrulamışlar. Özellikle ilginç bir bulgu da, risk almayı sevenlerin yaşamlarıyla daha barışık olmaları.

Söyleşilerde deneklerden bir piyangoda 100.000 euro kazandıklarını düşlemeleri istenmiş. Bu paranın belli bir bölümünü de bankaya yatracaklar. Bankadaki parayı iki yıl içinde ikiye katlama olasılıkları %50. Ancak, paranın yarısının batması olasılığı da aynı oranda. Araştırmayı yürütenlerden Profesör Armin Frank (Bonn Üniversitesi) kadınların erkeklere kıyasla 6000 euro daha az yatırdıklarını söylüyor. Ayrıca cinsiyetten bağımsız olarak gençler, yaşlılara oranla daha büyük miktarları bankaya koyuyorlar. Yatırılan

miktar her yıl farkı için 350 euro artıyor. Ayrıca, risk alma eğilimi boya göre de değişiyor. Her santimetre için bankaya yatırılan miktar 200 euro artıyor. Eğitilmiş anne-babaların çocukları da risk almaya daha hevesli. Anketlerde deneklerin kendi haklarında söyledikleriyle yaptıkları arasında genelde dağlar kadar fark olduğundan, araştırmacılar denekler arasından seçtikleri 450 kişiye basit bir şans oyunu oynatmışlar. Ama bu kez sahici parayla (300 euro)! Deneklerin piyangoda kazanacakları paranın miktarı bu. Ama eli boş dönme olasılıkları da aynı. Ama isterlerse piyangoya katılmadan kendilerine önerilen belli bir miktarı (10, 50, 150, 200 euro) alıp gide-

bilecekler. Bu seçenek sunulduktan sonra deneklerden, hangi sabit miktardan vazgeçip şanslarını denemek istedikleri sorulmuş. Deneklerin havlu atıp kabul ettiği hazır para miktarı ne kadar düşüğe, risk alma eğilimleri de o ölçüde küçük. Sonuçta, deney sonuçlarının da şöyleşide ortaya çıkan bulgularla mükemmel biçimde örtüştüğü ortaya çıkmış. Araştırmacılara göre, çeşitli istatistikler de bulguları doğruluyor. Örneğin, trafik suçları, ilgili yaş grubundaki risk alma eğilimiyle paralellik gösteriyor. Bir başka deyişle genç sürücüler daha dikkatsiz araba kullanıyor. Araştırmacılar, özellikle risk alma eğilimiyle yaşamından hoşnut olmak arasında doğrudan bir ilişki kurmakta zorlanmışlar. Nedeni, insanların yaşamlarından memnun oldukları için mi iyimser olup risk aldıkları, yoksa risk almaktan korkmayan bir kimsenin yaşamını kendi eline alıp istediği gibi yönlendirdiği için mi mutlu olduğu konusunun çok belli olmaması.

Bu arada risk almaya istekli olmanın insanların iş tercihlerini de etkilediği anlaşılıyor. Bonn Üniversitesi araştırmacılarına göre kendi işlerini yürüten kişiler daha az temkinli; kamu hizmetlerinde çalışanlar içinse güvenlik daha önemli bir öncelik.

Bonn Üniversitesi Bülteni, 19 Eylül 2005

Komşudan Fazla Olsun Da...

Filozof John Stuart Mill, 150 yıl önce "İnsanlar yalnızca zengin olmak değil, başka insanlardan daha zengin olmak isterler" demiş. Pennsylvania Eyalet Üniversitesi'nden sosyolog Glenn Firebaugh ve Harvard'da doktora öğrencisi Laura Tach geniş bir arşiv araştırmasıyla paranın, sahibini aynı statüdeki insanların ilerisine taşıması koşuluyla, mutluluğu satın alabildiğini gösterdiler. Gelir düzeyleri konusunda 30 yıl süreyle birikmiş araştırma verilerini inceleyen araştırmacılar, çalışma yaşlarında 20.000 Amerikalıyı önce gelirlerine göre, daha sonra da "çok", "oldukça" ya da "fazla sayılmaz" ya-nıtlarıyla belirlenen mutluluk kategorilerine göre sınıflandırmışlar. Veriler yaş, sağlık, medeni durum, ırk, çalışma durumu ve cinsiyet gibi değişkenleri de kapsadığından Firebaugh ve Tach oldukça güvenilir karşılaştırmalar yapabilmışler. Vardıkları sonuç, paranın en çok, sahibini emsallerinin önüne çıkardığında mutluluk verdiği.

Science, 26 Ağustos 2005

"Öteki" Korkusu

Yeni bulgular, bazı insanların başka ırktan hemcinslerine karşı duydukları korkudan kolay sıyrılmadıklarını ortaya koydu. Amerikalı araştırmacılar, New York'ta yaşayan beyaz ve zenci gençlerden oluşan bir grup gence "düzgün yüzlü" beyaz ve zenci portreleri gösterirken fazla şiddetli olmayan elektrik şokları uygulamışlar. Daha sonra bu "öğretilmiş korkuyu" üzerlerinden atmaları için gençlere aynı resimler, bu kez elektrik şoku olmaksızın seyrettirilmiş. Deneklerin portrelerle özdeşleştikleri korkudan, resmin kendi ırklarına ait olduğunda kurtuldukları belirlenmiş. Denekler, daha önce kendilerine şok deneyimiyle birlikte gösterilen resimleri şoksuz seyrettiklerinde bile korku duymayı sürdürmüşler. Bu kendi ırkını tercih olgusu hem beyaz, hem de zenci deneklerde gözlenmiş. Araştırmacılara göre, kültürel çevremizin, öteki sosyal grupların kimliği ve özellikleri konusunda bize söyledikleri, kendimizdeki dışındaki grupların üyelerinden korkmayı öğrenme konusunda evrimsel bir eğilimle birleşiyor. Bu da, yabancı bir grubun üyelerine karşı duyulan korkuyu sürekli kıyor.

Science, 31 Temmuz 2005